

Motion till riksdagen 2010/11:C268

av **Gunnar Axén och Ulf Berg (M)**

Obeställda varor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obeställda varor.

Motivering

Marknadsföringslagen syftar till att skapa ett skydd för konsumenter och näringsidkare mot otillbörlig marknadsföring samt till att skydda deras ekonomiska intressen. Bland mycket annat reglerar marknadsföringslagen så kallade negativa säljmetoder, vilket innebär att en näringsidkare vid marknadsföring inte får leverera produkter till någon som inte uttryckligen har beställt dem och därvid riskerar att bli vilseledd avseende dennes betalningskyldighet.

Tillsammans med distans- och hemförsäljningslagen, vilken innehåller bestämmelser om konsumentskydd vid köp av varor via posthandel, Internet eller via telefon, ger marknadsföringslagen konsumenter skydd och rättigheter vid distansköp. Dessa båda lagar ger ett i många avseenden gott skydd för personer som införskaffat varor eller tjänster via en av ovan nämnda saluföringsmetoder. Luckor i lagstiftningen har dock uppmärksammats vid händelse av att en person tar emot en vara han eller hon inte har beställt.

Vanligtvis är mottagaren inte skyldig att betala för en obeställd produkt, vilket har sin grund i att ren passivitet från mottagarens sida normalt sett inte för med sig avtalsbundenhet för honom eller henne. Denna del av lagstiftningen har dock utsatts för en rad olika tolkningar och kräver, enligt vår mening, ett förtydligande. Det synes råda en oklarhet rörande vilka krav en säljare kan ställa på mottagaren av en vara som han eller hon inte har beställt. I de fall det föreligger en beställning som är gjord av en icke behörig person, till exempel då någon skickat in en beställningskupong i någon annans namn, kan detta leda till svåra konsekvenser för varumottagaren i form av rättspro-

Fel! Okänt namn på

cesser, problem vid returneringen av varan, betalningsanmärkningar samt andra kringkostnader.

Svensk lagstiftning säger att det är näringsidkaren som skall bevisa att ett avtal har ingåtts mellan denne och konsumenten. Det ligger därför redan i dag i näringsidkarnas intresse att säkra någon form av bevisning för att ett avtal har ingåtts. Vi menar dock att det är både önskvärt och angeläget att avtal som har ingåtts dokumenteras på ett sådant sätt att det klart och tydligt framgår att det finns samstämmiga viljeförklaringar från båda behöriga parter när ett avtal har träffats samt avseende avtalets innehåll. På så sätt kan tvister, och med dem, både besvär och rättsförluster undvikas.

En näringsidkare som inte kan påvisa att ett avtal har ingåtts när han eller hon levererar en produkt till en konsument riskerar med rådande ordning endast att sagda avtal inte kan anses giltigt. Den ofrivillige konsumenten riskerar å andra sidan en rad olika besvär till följd av krav på att återsända varor, betalningsanmärkningar, rättsprocesser och dylikt. Om konsumenten har nyttjat produkten har näringsidkaren rätt att få ersättning/betalning för denna, vilket resulterar i att näringsidkaren inte riskerar någon ekonomisk förlust avseende produktens värde. Däremot kan kostnader och krav på motprestationer uppstå för den ofrivillige konsumenten.

I artikel 9 i det allmänna distansavtalsdirektivet fastslås det att EU:s medlemsstater skall vidta nödvändiga åtgärder för att befria konsumenten från fullgörande av motprestation vid leverans utan föregående beställning. I vårt södra grannland, Danmark, går man än längre i sin lagstiftning. I forbrugeraftaleloven finns nämligen bestämmelser som innebär att en konsument får behålla en vara utan att betala för den, om varan har levererats utan föregående beställning.

I Marknadsföringsutredningens slutbetänkande (SOU 2007:1) påvisas problematiken kring obeställda varor. Utredningen når slutsatsen att det finns starka skäl att i likhet med vad som gäller enligt dansk rätt införa uttryckliga lagbestämmelser om att en konsument inte skall vara betalningsskyldig för obeställda produkter utan hållas helt skadelös. Konsumenten bör få behålla en vara utan att betala för den, om en näringsidkare har levererat varan utan att konsumenten har beställt den. En konsument skall inte heller behöva betala för en tjänst som en näringsidkare har utfört utan att konsumenten har beställt tjänsten. En näringsidkare som levererar obeställda produkter utan föregående avtal eller som brister i dokumentationen av avtalet riskerar enligt denna ordning att gå miste om betalningen för produkten, även om konsumenten skulle utnyttja den. Vidare bör det tillses att konsumenten inte lider andra men till följd av att man mottagit en icke beställd vara, t ex i form av rättsliga kostnader, betalningsanmärkningar eller andra kostnader till följd av att näringsidkaren inte tillgodosett kravet på en giltig avtalsförbindelse.

I enlighet med ovanstående menar vi att det måste anses vara orimligt att den enskilde tvingas bära kostnaden för retur eller tvister kring produkter de själva inte beställt. Likaså menar vi att bevisbördan kring att ett avtal upprättats mellan näringsidkare och konsument alltid bör ligga på näringsidkaren. Vi vill således se över möjligheten att införa en regel som ger konsumenter

Fel! Okänt namn på

rätt att behålla obeställda produkter, samt som lyfter bort de krav som idag kan ställas på den person som varan ställs till.

Stockholm den 21 oktober 2010

Gunnar Axén (M)

Ulf Berg (M)